

TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYA

2024
2-son

ma'naviy-ma'rifiy, ilmiy-uslubiy jurnal

ISSN 2181-8274

Шовкат Норкулов, Далер Зиёдуллаев

ОТМларнинг жисмоний тарбия дарсларида шарқ якка кураш санъати элементлари ва саломатлик- тизимларини қўллаш самарадорлиги..... 314

Zaynura Kadirova

Markaziy Osiyo xalqlari yozuvi tarixiga bir nazar 318

Najotbek Isanov

Harbiy qism ofitserlarida pedagogik kuzatishni shakllantirish samaradorligini oshirishning asosiy usullari..... 322

Farangiz Xuramova

Mobil texnologiyalar yordamida tadqiqotchilik ko'nikmalarining rivojlantirish metodikasi 326

Mohira Hudayberdiyeva

Yuqori sinf o'quvchilarining ijtimoiy moslashuvini o'rganishga nazariy yondashuvlar 330

Baxtiyor Azimov

Sifatli ta'lim va ma'rifatga e'tibor 333

Shoira Usmanova, Xilola Xaydarova

Ijtimoiy faollik va raqobatbardosh mutaxassisning intellektual psixologik xususiyatlari 336

Feruza Tadiyyeva

Muhandislik grafikasida fanida aksonometriyaning amaliy maqbul bo'lgan dimetrik proeksiyalari ishlash metodi..... 339

Shukur Po'latov

Umumiy o'rta ta'limni muassasasini innovatsion boshqarishda klasterli yondashuv strategiyasi 342

Гульшод Хасанова

Креативная компетенция будущих учителей начальной школы 346

Gulnora Kaxarova

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda xalq qo'shiqlarining roli 349

Farxod Bozorov

Tasviriy san'at fanlarini o'qitishda zamonaviy metodlar..... 352

Mehriniso Yuldoshova

Maktabgacha yoshdagi bolalarda tabiat bilan tanishish orqali madaniy xulq-atvorni rivojlantirish 355

Nargiza Ravshanova

Pedagogika universitetida biologiya talabalari uchun ekologik pedagogika ta'lim tizimi 359

Turdali Sultanov

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'yin texnologiyalari asosida ta'limga adaptatsiya qilishning pedagogik metodlari 362

Ra'no Pardayeva

Pedagogik mahoratni oshirishda zamonaviy texnologiyalarning ahamiyati..... 365

Nasiba Ruzimbaeva

The significance of social linguistics in understanding language, society and culture 368

Sanjar Mardov

Grafik ta'lim jarayonida animatsion elektron ta'lim resurslari vositasida ko'rgazmalilikni ta'minlash metodikasi..... 370

Navbahor Abramova

Talabalarning yozuv kompetensiyasini takomillashtirishning lingvodidaktik asoslari 374

Oydin Mo'minova

O'zbek tili darslarida kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirish va takomillashtirish 378

Muxtarali Sultanov

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'quv-intellektual uquvlarni samarali rivojlantirish yo'nalishlari 382

Nazokat Abidova

Autizm spektrli o'quvchilarning ota-onalari va maxsus maktab hamkorligining ijobiy samarasi..... 385

Nafisa Mamaraximova

Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida lug'at ustida ishlashning ahamiyati..... 388

Сайфиддин Оканов

Функциональные возможности имен прилагательных русского

языка в художественных текстах 391

Maloxat Muxitdinova

Maktabgacha ta'limda musiqiy-ritmik harakatlar ahamiyati 395

Klara Axmetova

Мониторинг системы повышения квалификации и профессионального роста педагогов..... 398

Мухаммад Султонов

Исломий кадриятларга маънавий эҳтиёжнинг ўсиб бориши ва унинг масъулият билан алоқадорлиги 401

Sarvigul Murodova

O'zbekistonda maktab yoshidagi autizm spektri buzilishlari bo'lgan bolalarga pedagogik yordamni tashkil etilishi 405

Селби Давлетова

Мақтаб ўқувчиларини таянч компетенцияларини ривожлантириш ва уни такомиллаштиришнинг назарий асослари 408

Kamronbek Saparboyev

Millatlararo munosabatlar sohasida davlat siyosatining konstitutsiyaviy asoslari..... 411

Мухлиса Омонова

Индивидуал таълим тамойиллари асосида талабаларнинг танқидий фикрлашини ривожлантириш технологиялари... 414

Dilnoza Zokirova

Oliy ta'limda bo'lajak mutaxassislarni tayyorlashda innovatsion va integratsion ta'lim texnologiyalaridan foydalanish 418

Zayniddin Boltayev

Sharq etnopedagogikasida jismoniy yetuk shaxs obrazi..... 421

Ozoda Tolipova

Abdulla Avloniyning "Turkiy guliston yoxud axloq" asarining inson qadri va sifatini oshirishdagi o'rni 425

Gulchehra Roziqova

Oliy ta'lim muassasasi pedagoglarining gender tengligini takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari..... 427

Аслиддин Камолов

Машғулот жараёнида ўрта масофага югурувчилани жисмоний тайёргарлигини такомиллаштириш..... 430

Dildora Turdaliyeva

Umumta'lim maktablarida tasviriy san'at o'qitishning zamonaviy metodlari 433

Ibrat Atakav

5-6 sinflarda "Tarbiya" fanini o'qitishda pedagogik dasturiy vositalar ishlab chiqish usullari..... 436

Umiddjon Yalgashev

Fizika fanini o'qitishda virtual laboratoriyalardan foydalanib talabalarining kasbiy tayyorgarligini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari 440

Gulnoza Xasanova

Ta'lim jarayonida o'qituvchilarning pedagogik qobiliyatlarini integrativ yo'nalishda takomillashtirishning ahamiyati..... 443

Ulug'bek Yusupov

Oliy ta'lim muassasalarida tasviriy san'at turi haykaltaroshlik fanini o'qitish orqali talabalarni ijodiy jarayonga o'rgatish..... 446

Малика Хакимова

Техник олий таълим муассасаларида "Муҳандислик графикаси" фанини инновацион ёндашув асосида ўқитишнинг мазмуни ва ташкилий-педагогик шарт-шароитлари..... 450

Rustam Jabbarov

Oliy ta'lim muassasalarida amaliy bezak san'ati fanini o'qitish va uni raqamlashtirishning zarurati 452

Madinaxon Arslanova

Bo'lajak oligofrenopedagoglarni innovatsion kasbiy-pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish 456

Fozilbek Jo'rayev

Jamoat xavfsizligi va deviant xulq-atvorli o'smirlar: muammolar va yechimlar..... 459

Nilufar Karimova

Kichik maktab yoshida o'yin texnologiyalaridan foydalanib refleksiv ko'nikmalarni shakllantirishning ahamiyati..... 462

MAKTABGACHA TA'LIMDA MUSIQIY-RITMIK HARAKATLAR AHAMIYATI

Maloxat Muxitdinova,

Chirchiq davlat pedagogika universiteti
katta o'qituvchisi**Annotatsiya**

Maktabgacha ta'lim bolaning kognitiv, hissiy va ijtimoiy rivojlanishini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. So'nggi yillarda musiqa va ritmik harakatlarni maktabgacha ta'lim dasturlariga kiritishning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Ushbu maqola nevrologiya, psixologiya va ta'lim kabi turli fanlar bo'yicha tadqiqotlarga tayangan holda bunday faoliyatning ko'p qirrali afzalliklarini o'rganadi. Unda musiqiy va ritmik harakatlar bolalarning kognitiv qobiliyatlari, ijtimoiy-emotsional qobiliyatlari va jismoniy rivojlanishini qanday oshirishi, pirovardida kelajakdagi o'quv muvaffaqiyati va umumiy farovonligi uchun mustahkam poydevor qo'yishi muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, musiqiy faoliyat, ritmik harakatlar, kognitiv rivojlanish, ijtimoiy-emotsional rivojlanish, jismoniy rivojlanish.

Аннотация

Дошкольное образование играет решающую роль в формировании когнитивного, эмоционального и социального развития ребенка. В последние годы растет признание важности включения музыкальных и ритмических движений в программы дошкольного образования. В этой статье исследуются многогранные преимущества такой деятельности, опираясь на исследования в различных дисциплинах, включая нейробиологию, психологию и образование. В нем обсуждается, как музыкальные и ритмические движения улучшают когнитивные способности детей, социально-эмоциональные навыки и физическое развитие, в конечном итоге закладывая прочный фундамент для будущих успехов в учебе и общего благополучия.

Ключевые слова: дошкольное образование, музыкальная деятельность, ритмические движения, познавательное развитие, социально-эмоциональное развитие, физическое развитие.

Annotation

Pre-school education plays a crucial role in shaping a child's cognitive, emotional, and social development. In recent years, there has been growing recognition of the significance of incorporating musical and rhythmic movements into pre-school curricula. This article explores the multifaceted benefits of such activities, drawing on research from various disciplines including neuroscience, psychology, and education. It discusses how musical and rhythmic movements enhance children's cognitive abilities, socio-emotional skills, and physical development, ultimately laying a strong foundation for future academic success and overall well-being.

Keywords: Pre-school education, musical activities, rhythmic movements, cognitive development, socio-emotional development, physical development.

Ritmik gimnastika mashg'ulotlari bolalarga quvonch keltirishi kerak, aks holda ular o'z ahamiyatini yo'qotadi. Musiqa ostidagi harakat orqali bolalar san'at asaridan kuchli his-tuyg'ularni qabul qilib, uni chuqurroq idrok etishga o'rganadilar. Bu ularning tasavvurini rivojlantirishga va didni shakllantirishga yordam beradi. E.Jak-Dalkroz musiqiy va ritmik ta'lim inson irodasi, xarakteri va intellektining rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi, deb ta'kidlashadi. Ijodkorlikni rivojlantirishga eng ko'p yordam beradigan musiqiy faoliyat turlaridan biri bu musiqiy harakatdir [1, 95]

Musiqiy harakatlar maktabgacha yoshdagi bolalarda musiqiy ijodkorlik va ijodiy shaxsiy xususiyatlarni shakllantirish nuqtayi nazaridan musiqiy faoliyatning eng samarali turi hisoblanadi. Fiziologlar, psixologlar, o'qituvchilar va shifokorlarning terapevtik va tarbiyaviy maqsadda hayot qonunlarini o'rganishlari, tabiatda va mehnat jarayonlarida harakat ritmini samaradorlikka ta'sirini kuzatishlari musiqani harakat bilan birgalikda ishlatishga e'tibor berishni ta'kidlashadi. Musiqa va harakatning organik birligi zarur va tabiiydir. Harakatlar musiqaning mazmunini

ochishi va unga kompozitsiya, xarakter, dinamika, temp va metr ritmiga mos kelishi kerak. Shu bilan birga, harakatlar musiqa asarini ongli ravishda idrok etishga undaydi. Musiqa va harakat o'rtasidagi bog'liqlikning yorqin misollarini balet tomoshalari va figurali uchish va badiiy gimnastika kabi sport turlari ko'rsatadi. Shuning uchun harakat musiqa ta'limida muhim va majburiy komponent sifatida ishtirok etishi kerak. Uning imkoniyatlaridan foydalanmaslik musiqa pedagogikasida katta xato hisoblanadi [2, 104]

Turli musiqiy asarlar bolalarda hissiy kechinmalarini uyg'otadi, ma'lum kayfiyatlarni keltirib chiqaradi, ularning ta'siri ostida harakatlar tegishli xarakterga ega bo'ladi. Chunonchi, bayramona marshning tantanali ovozi kishini quvontiradi va jonlantiradi. Bu qomatni holati, qo'l va oyoqlarning aniq, qat'iy harakatlarida ifodalanadi. Raqsning sokin, kuychan tabiati, aksincha, qomat holatini erkin, harakatlarni shoshilmay, yumshoqroq va silliqroq bajarish imkonini beradi.

Musiqa va harakatlar o'rtasidagi bog'liqlik ularning umumiy xarakterining izchilligi bilan cheklanmaydi. Mu-

siqiy tasvirning rivojlanishi, kontrastli dastlabki musiqiy tuzilmalarni taqqoslash, lad tabiati, ritmik ko'rinishning xususiyatlari, dinamik belgilar, temp — bularning barchasi harakatda aks etishi mumkin [3, 116].

Musiqada badiiy obraz vaqt o'tishi bilan rivojlanib boradi, bu ifoda vositalarining uyg'unligi va almashinishi orqali amalga oshadi. Harakat ham vaqt ichida joylashgan: uning xarakteri va yo'nalishi o'zgaradi, umumiy ko'rinish ochiladi, uning individual yoki guruhli ketma-ketligi almashinadi.

Musiqadagi qarama-qarshilik va takrorlanish tamoyili o'xshashlik bilan harakat va uning takrorlanishining qarama-qarshiligini keltirib chiqaradi. Oddiy ritmlar va urg'u berish qarsak chalish va oyoqda to'pillatish; dinamik, temp belgilari — holatlar tarangligi, tezlik, amplituda va harakatlar yo'nalishidagi o'zgarishlar orqali ijro etiladi.

Harakatlar musiqa asarini to'liqroq idrok etishga yordam beradi, bu esa o'z navbatida ularga alohida ekspressivlik beradi. Ushbu o'zaro ta'sirda musiqa yetakchi o'rinni egallaydi va harakatlar badiiy tasvirlarni ifodalashning o'ziga xos vositasiga aylanadi.

Musiqa shunchaki harakatga hamroh bo'lmaydi, balki uning mohiyatini belgilaydi, ya'ni harakat faqat musiqa jo'rligidagi yoki musiqa fonidagi harakat bo'lishi kerak emas, u quyidagilarga mos kelishi kerak:

- musiqa tabiatiga;
- musiqiy ifoda vositalariga;
- musiqiy asarning shakliga.

Musiqa va harakat birlashib, yangi toifani - musiqiy-ritmik harakatlarni yaratadi, bu maktabgacha yoshdagi bola uchun o'zini o'zi ifoda etishning eng qulay shakli bo'lib, unga har tomonlama rivojlanish imkoniyatini beradi [4, 69].

Musiqiy, ritmik va raqs faoliyatining bolalarning ijodiy qobiliyatlariga ta'sirini o'rganish uchun 3 yoshdan 6 yoshgacha bo'lgan bolalar uchun mashg'ulotlar tashkil etildi. Bolalar ikkita eksperimental guruhga va bitta nazorat guruhiga bo'lingan. Eksperimental guruhlarda musiqa va raqs mashg'ulotlari olib borilgan bo'lsa, nazorat guruhida bolalar bunday mashg'ulotlarga qatnashmadi. Bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish bo'yicha ishlarni tashkil qilishda musiqa, ritmik va raqs harakatlarga ko'proq e'tibor berish kerak edi [5, 168].

Asosiy yo'nalish — shaxsni korreksiyalashga, uning erkin bo'lishiga hissa qo'shuvchi obrazli musiqiy-harakatli etyudlar jamlamasi. Bolaga nafaqat pantomima orqali, balki imo-ishora tili va mimikadan foydalangan holda ma'lum bir tasvirni gavdalantirish vazifasi beriladi.

Ikkinchi yo'nalish — asosiy harakatlarni: yurish, yugurish, sakrashning har xil turlari, harakat texnikasini o'zlashtirish.

Uchinchi yo'nalish — raqs harakatlari va raqslar bo'lib, ular yordamida muloqot qilishga alohida e'tibor beriladi.

To'rtinchi yo'nalish — muhit, joyda harakatlana olish.

Beshinchisi yo'nalish — harakatda bolalarning individual ijodiy namoyon bo'lishi — improvizatsiya.

Bolalarning o'zlari tomonidan tanlangan eng yaxshi variantlar guruh kompozitsiyalari uchun asos bo'ladi. Harakat yordamida raqs ijodi bolalar uchun qulay va qiziqarli bo'lgan o'yinlar, aylana atrofi raqslar, mashqlar, sahna ko'rinishlarda amalga oshiriladi.

1. Musiqiy o'yin.

O'yin — musiqaning hissiy mazmunini ifodalashga qaratilgan eng faol ijodiy faoliyat bo'lib, obrazli harakatlarda amalga oshiriladi. O'yin ma'lum bir syujetga, qoidalarga, musiqiy va o'quv vazifalariga ega va qiziqarli shaklga soddalashtirilgan holda dasturlash ko'nikmalarini yaxshiroq o'zlashtirishga yordam beradi.

2. Raqslar, aylana bo'ylab raqslar.

Musiqiy va ritmik harakatlarning o'ziga xos shakli bolalar raqslari, aylana atrofi raqslari, shu jumladan xalq va klassik raqs harakatlarining elementlari. Ularni maqsadlari va umumiy mazmunidan kelib chiqib ketma-ketligini shunday guruhlash mumkin:

– qo'zg'almas harakatlarga ega raqslar, ularning tuzilishi har doim musiqa asarining shakliga bog'liq;

– qo'zg'almas harakatlar va erkin improvizatsiya bilan aralash raqslar;

– ijodiy xarakterga ega va xalq raqslari kuylariga ijro etiladigan erkin raqslar. Bolalar raqslar, shakllar, mashqlarning tanish elementlaridan foydalanib, ularni yangi usulda birlashtirib, "o'z" raqsini ixtiro qiladilar;

– ko'pincha xalq qo'shiqlari bilan bog'liq bo'lgan raqs xarakteridagi aylana atrofi raqslar, ularni ijro etishda bolalar syujetni raqs harakatlari sahnalashtiradi;

– bolalar "bal raqsi"larining, shu jumladan polkalar, galop va valsga o'xshash turli harakatlari. Musiqaning yengil, jonli tabiati doimo takrorlanadigan raqs elementlari (polka qadami, galop qadami) bilan birga keladi;

– "erkin" raqs harakatlari syujet qahramoni tomonidan o'ziga xos tarzda amalga oshiriladigan xarakterli raqs.

Mashq. Musiqiy-ritmik ko'nikmalar asosan o'yinlar, raqslar, aylana atrofi raqslarni o'rganish jarayonida o'zlashtiriladi. Biroq ularning ba'zilar qo'shimcha mashg'ulot va mashqlarni talab qiladi. Masalan, bolalarni ijroda ritmik ko'rinish va urg'u berish qismlarini aniq bajarishga o'rgatish kerak. Musiqi rahbari vazifani qiziqarli shaklda qo'yib, bolalarga uni yengishga yordam beradi. Ba'zi mashqlar o'yin tasvirini yetkazib berish, yurish, yugurish, sakrashda ifodali harakat ko'nikmalariga yordam beradi, shuningdek, individual raqs elementlarini o'zlashtirishga o'rgatadi. Raqs ijodini rivojlantirish bo'yicha mashg'ulot davomida bolalar va pedagogning barcha faoliyati quyidagi bosqichlardan o'tdi:

1. "Mashq + obraz";
2. "O'yin + obraz";
3. "Tinglash + fantaziya";
4. "Raqs + fantaziya".

Har bir bosqich uchun maqsad belgilandi, tegishli

harakatlar, o'yin va ijodiy vazifalar, musiqiy repertuar tanlab olindi. Birinchi bosqichda o'quv muammosini hal qilishga imkon beradigan vazifalar qo'llanildi, qolganlari esa ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishga qaratilgan.

1-bosqich — “Mashq + obraz”. Maqsad: tasviriy mashqlarni o'zlashtirish. Bu mashqlar harakat sifatleri (plastiklik, chaqqonlik va boshqalar) va harakat qobiliyatlarini rivojlantirishni boshlaydi.

2-bosqich — “O'yin + obraz”. Maqsad: bolalarni o'yin tasvirini va uning xususiyatlarini yetkazadigan turli xil taqlid harakatlarini tanlash va namoyish etishga o'rgatish.

3-bosqich — “Tinglash + fantaziya”. Maqsad: musiqa asarini idrok etish qobiliyatini va musiqa tufayli yuzaga kelgan his-tuyg'ularini erkin raqs, aylana atrofi raqs yoki qo'shiqni saxnalashtirish orqali ifodalash qobiliyatini rivojlantirish. Bolalardan musiqa asarini tinglash, uning xarakterini (dinamikasi, tempini) aniqlash, musiqiy tasvirga mos keladigan harakatlarni nomlash taklif etiladi. Munozaradan so'ng, eshitilgan musiqani plastik harakatlarga aylantirish vazifasi taklif etiladi.

4-bosqich — “Raqs + fantaziya”. Maqsad: aniq belgilangan harakatlar bilan kombinatsiyalangan raqslarda, improvizatsiya raqslarida bolalar ijodiyotini rivojlantirish. Aniq belgilangan harakatlar bilan raqslarni o'rganishdan oldin musiqa rahbari birinchi navbatda musiqa tinglaydi, so'ngra bolalar bilan ilgari o'rganilgan mashqlarga asoslanib, raqsni bir butun sifatida namoyish qiladi. Raqs namoyishidan so'ng bolalarga raqs kompozitsiyasini mustaqil ravishda bajarish vazifasi beriladi.

Natijalar. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, musiqiy-ritmik va raqs faoliyati bilan shug'ullanadigan bolalarning ijodiy qobiliyatlari nazorat guruhiga qaraganda ancha rivojlangan. Ushbu tadbirlar xayolotni, harakatni muvofiqlashtirishni va hissiy ekspressivlikni rivojlantirishga yordam beradi.

Xoreografiya va gimnastika bilan shug'ullangan bolalarning turli xil va murakkab muvofiqlashtirilgan hara-

katlarni bajarish qobiliyati sezilarli darajada oshadi. Bu bolalar bilan ishlash uchun nafaqat xalq musiqasi, bolalar qo'shiqlari, balki ba'zi klassik asarlar asosida ham murakkabroq repertuar tanlash imkonini beradi. Bolalar hayotining turli daqiqalarida musiqa va raqs bilan muloqot qilish ularga turli pedagogik muammolarni hal qilish imkonini beradi. Eng katta hissa, albatta, aqliy rivojlanish bilimlaridan oqilona foydalangan holda bolaning shaxsiyatini shakllantirishga qo'shiladi. Musiqa uchun harakat bir qator ritmik mashg'ulot vazifalarini to'ldiradi:

– salbiy his-tuyg'ular chiqib ketadi va asabiy taranglikni yengillashtiradi;

– ko'tarinki kayfiyatni yaratadi;

– faollik va tashabbusni rivojlantiradi;

– harakatlarni muvofiqlashtirish, ularni ixtiyoriy ravishda boshqarish qobiliyatini rivojlantiradi.

Xulosa shuki, kattaroq maktabgacha yoshdagi bolalarni idrok etish xususiyatlarini bilish musiqa rahbariga o'qitish usullaridan eng to'g'ri va malakali foydalanish imkonini beradi. Bolalar idrokining o'ziga xos xususiyati shundaki, taqlid harakatlari yoki obrazli taqqoslashdan foydalanish harakatning aniqligi, ravshanligi va mazmunlilikini rivojlantirishga yordam beradi. Ritmika mashg'ulotlari bolalarga quvonch va zavq bag'ishlaydi. Ammo harakatlarning mazmuni ham, tabiati ham tushunarli bo'lishi kerak. Ba'zi bolalar xulq-atvorni, taranglikni ko'rsatishi va mashqlarning faqat tashqi shaklini ochib berishi mumkin.

Shunday qilib, yana quyidagi xulosaga kelishimiz mumkin: musiqiy va ritmik faoliyat sohasidagi muammolarni hal qilish bo'yicha izchil va tizimli ishlar bolalarning tasavvurini, ijodiy faolligini rivojlantiradi, ularni idrok etilayotgan musiqaga ongli munosabatda bo'lishga va harakatlarni hissiy dinamik idrok etishga o'rgatadi. Bularning barchasi bolani quvonch bilan to'ldiradi va bolalar uchun maktabgacha ta'lim muassasasida to'laqonli xordiq olishni yaratish pedagogning asosiy vazifasidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Раевская Е.П., Руднева С.Д., Соболева Г.Н., Ушакова З.Н. Музыкально-двигательные упражнения в детском саду. – М., Просвещение, 1991. – 222 с.
2. Базарова Н.П., Мэй В.П. Азбука классического танца. – Л.: Искусство, 1983. – 207 с.
3. Бекина С.И., Ломова Т.П., Соковнина Е.Н. Музыка и движение. – М.: Просвещение, 1984. – 288 с.
4. Ветлугина Н. А., Кенеман А. В. Теория и методика музыкального воспитания в детском саду: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. “Дошк. педагогика и психология”. – М.: Просвещение, 1983. – 255 с.
5. Чернобровкин В. А., Сагитова А. Н. СОВРЕМЕННЫЕ ЦИФРОВЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В РАЗВИТИИ МУЗЫКАЛЬНО-ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА //Петровские образовательные чтения. Духовно-нравственные ценности молодёжи в российском обществе. – 2022. – С. 167-174.